กลยุทธ์วิจัย
การส่งเสริมการเกษตร

กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร
กรมส่งเสริมการเกษตร
2564

คำนำ

ตามที่กรมส่งเสริมการเกษตรมีนโยบายสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรได้ทำงานในลักษณะงานวิชาการและงานวิจัยทางส่งเสริมการเกษตร โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของงานวิชาการส่งเสริมการเกษตร ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้นำความรู้หรือสิ่งที่ค้นพบไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงงานส่งเสริมการเกษตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรได้จัดทำเอกสาร **“กลยุทธ์วิจัยการส่งเสริมการเกษตร”** ขึ้น จากความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และที่ปรึกษา รศ.ดร.วรรณดี สุทธินรากร อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรที่ประสงค์จะทำงานวิชาการและงานวิจัยการส่งเสริมการเกษตรได้ทราบกลยุทธ์วิจัยการส่งเสริมการเกษตรที่มุ่งเสริมสร้างสมรรถนะของเกษตรกรในการบริหารจัดการการผลิตและการตลาดเพื่อให้มีรายได้สูงขึ้น พร้อมทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการทำงานวิชาการและงานวิจัยที่สามารถตอบกลยุทธ์ดังกล่าว หวังว่าเอกสาร **“กลยุทธ์วิจัยการส่งเสริมการเกษตร”** จะเป็นประโยชน์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกท่านในการนำไปเป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์เพื่อพัฒนาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้มีรายได้ในระดับที่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ มีความพึงพอใจและภาคภูมิใจในอาชีพ

กรมส่งเสริมการเกษตร

สิงหาคม 2564

1. แผนยุทธศาสตร์งานวิจัยของประเทศ

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

แผน 12

ยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม

เป้าหมายที่ 1 : เพิ่มความเข้มแข็งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ

ยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการเกษตร

วิสัยทัศน์ : เกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และมีรายได้ที่มั่นคง

พันธกิจ : (1) ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้

(2) ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้มีขีดความสามารถในการผลิตและจัดการสินค้าเกษตรตามความต้องการของตลาด

(3) ให้บริการทางการเกษตรและผลิตปัจจัยทางการเกษตรเพื่อสนับสนุนและจำหน่ายแก่เกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(4) ศึกษาวิจัยและพัฒนางานด้านการส่งเสริมการเกษตร และบูรณาการการทำงานกับทุกภาคส่วน

ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 9

เป้าหมาย : (1) เกษตรกร องค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายมีความเข้มแข็ง

(2) การผลิตสินค้าเกษตรมีประสิทธิภาพและมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น

(3) เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม

กลยุทธ์ที่ 1 : เร่งส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานและนักวิจัยผลิตผลงานวิจัย องค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีจากงานวิจัยในรูปแบบสหวิทยาการ และบูรณาการความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน เพื่อมุ่งเป้าสนองตอบต่อเป้าหมายการพัฒนาประเทศและภารกิจของหน่วยงาน

กลยุทธ์ที่ 3 : เสริมสร้างสังคมวิจัยในระดับท้องถิ่นและชุมชนให้มีศักยภาพเข้มแข็งในการวิจัยและพัฒนา เพื่อยกระดับการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในพื้นที่

กลยุทธ์ที่ 4 : ส่งเสริมและสนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาแบบสหสาขาให้สามารถได้รับการจัดสรรงบประมาณการวิจัยอย่างต่อเนื่องระยะยาวเพื่อให้ได้นวัตกรรมที่สามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม

ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 9

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมกลไกและกิจกรรมการนำกระบวนการวิจัย ผลงานวิจัย องค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีจากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม โดยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ

กลยุทธ์ที่ 1 : ร่งรัดการสร้างบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาที่มีคุณภาพในภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ภาคสังคม/ชุมชน รวมถึงเสริมสร้างสมรรถนะและสนับสนุนนักวิจัยรุ่นใหม่

กลยุทธ์ที่ 3 : ส่งเสริมการถ่ายทอดและขยายผลการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีจากงานวิจัยอย่างทั่วถึง ด้านอุตสาหกรรม/พาณิชย์ สังคม/ชุมชน วิชาการ และนโยบาย

กลยุทธ์ที่ 5 : ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์เชิงรุกและการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อนำกระบวนการวิจัย ผลงานวิจัย องค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีจากงานวิจัย ไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

นโยบาย
และ
ยุทธศาสตร์
อววน.
2563-2570

ยุทธศาสตร์ที่ 6

เพิ่มจำนวนและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

กลยุทธ์ที่ 1 : เร่งรัดการสร้างบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาที่มีคุณภาพในภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ภาคสังคม/ชุมชน รวมถึงเสริมสร้างสมรรถนะและสนับสนุนนักวิจัยรุ่นใหม่

กลยุทธ์ที่ 3 : พัฒนาและเพิ่มพูนศักยภาพของบุคลากรในด้านการบริหารโครงการวิจัย การจัดการความรู้ การถ่ายทอด และการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

กลยุทธ์ที่ 5 : พัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยและพัฒนาให้เยาวชนและบุคลากรในภูมิภาคและท้องถิ่น/ชุมชน

นโยบาย
และ
ยุทธศาสตร์
อววน.
2563-2570

แพลตฟอร์มที่ 2 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายสังคม

โปรแกรมที่ 7 โจทย์ท้าทายด้านทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการเกษตร

ประเด็นสำคัญ

- การส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียน (Renewable Energy)
- การสร้างภูมิคุ้มกันและเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- การพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน
- การเพิ่มขีดความสามารถให้เกษตรกรเป็น Smart Farmer ที่มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและเป็นเกษตรแบบผู้ประกอบการ (Entrepreneur) และเหมาะสมกับภูมินิเวศของพื้นที่

ตัวอย่างแผนงาน/โครงการสำคัญ

- แผนงาน Zero-waste : เพิ่มอัตราการนำขยะจากทุกกระบวนการกลับมาใช้ประโยชน์ร้อยละ 10 ต่อปี ด้วยความรู้ การวิจัยและนวัตกรรม
- แผนงาน Smart Farming : มีนวัตกรรมทางการเกษตรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการตลอด Value Chain สามารถสรรสร้างคุณค่าเชื่อมโยงการผลิต และการตลาดเพื่อให้ขายผลผลิตได้และมีกำไร

นโยบาย
และ
ยุทธศาสตร์
อววน.
2563-2570

แพลตฟอร์มที่ 4 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ

โปรแกรมที่ 13 นวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม

ประเด็นสำคัญ

- การพัฒนาให้คนไทยเป็น “คนไทย 4.0” ต้องมีคุณลักษณะสำคัญ คือ การเป็น “นวัตกร” ที่สามารถสร้างนวัตกรรมยกระดับคุณภาพชีวิตและพัฒนาเมือง ตลอดจนสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตใหม่ หรือเศรษฐกิจสร้างสรรค์ขึ้นมาได้จากการจัดการทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม ทุนทางสิ่งแวดล้อม

- การให้ชุมชน ชาวบ้านที่ต้องการนวัตกรรมเป็นหลัก โดยมีหน่วยงาน ภาคีต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนและท้องถิ่นในการบริหารจัดการตนเอง มีความสามารถในการบริหารห่วงโซ่คุณค่าเพื่อเศรษฐกิจท้องถิ่น ตลอดจนมีการสร้างระบบข้อมูลและแพลตฟอร์มความรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยมีเป้าหมายปลายทาง คือ การสร้างโอกาสให้ชาวบ้าน ได้ลุกขึ้นมาแก้ปัญหาของชุมชนเอง สร้างความเข้มแข็งเพื่อสร้างรายได้ ลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว

นโยบาย
และ
ยุทธศาสตร์
อววน.
2563-2570

ตัวอย่างแผนงาน / โครงการสำคัญ

- โครงการชุมชนนวัตกรรม

: ชุมชนพึ่งตนเองและบริหารจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน

: สร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตในพื้นที่จากทุนทางสังคมด้วยนวัตกรรมตลอดห่วงโซ่คุณค่า

- โครงการนวัตกรรมสังคม

: สร้างระบบนิเวศนวัตกรรมเพื่อสังคมระดับภูมิภาค มุ่งเน้นวิสาหกิจเพื่อสังคม วิสาหกิจเริ่มต้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และมหาวิทยาลัย

2. แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเกษตร ระยะ 20 ปี

วิสัยทัศน์

“เกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และมีรายได้ที่มั่นคง”

ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเกษตร ระยะ 20 ปี

ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1

การส่งเสริมความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

ยุทธศาสตร์ที่ 2

การส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และยกระดับสู่มาตรฐานสากลด้วยงานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 3

การส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

ยุทธศาสตร์ที่ 4

การส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตร

ยุทธศาสตร์ที่ 5

การพัฒนาศักยภาพองค์กรและใช้นวัตกรรมในการบริหารจัดการ

3. กลยุทธ์วิจัยการส่งเสริมการเกษตร (2565-2569)

วิสัยทัศน์การวิจัย

“มุ่งการวิจัยที่เสริมสร้างสมรรถนะของเกษตรกรในการบริหารจัดการการผลิตและการตลาดเพื่อให้มีรายได้สูง”

พันธกิจการวิจัย

1. ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและงานส่งเสริมการเกษตร

2. ดำเนินการวิจัยที่ใช้ฐานความรู้และเทคโนโลยีเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ในท้องถิ่น

3. ดำเนินการวิจัยเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการการผลิตที่มีประสิทธิภาพและเชื่อมโยงกับตลาดที่เหมาะสม

เป้าหมาย (เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร)

เป้าหมาย	จำนวน
เกษตรกร	
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	5,761 กลุ่ม
เกษตรกรปราชญ์เปรื่อง	1,037,118 ราย
Young Smart farmer	15,640 ราย
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	10,555 กลุ่ม
กลุ่มยุวเกษตรกร	5,292 กลุ่ม
วิสาหกิจชุมชน	96,621 แห่ง
เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน	638 แห่ง
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	
ส่วนกลาง	1,271 ราย
ภูมิภาค (76 จังหวัด/878 อำเภอ)	9,112 ราย

ที่มา : กองพัฒนาเกษตรกร กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และกองการเจ้าหน้าที่. (2564).

เป้าประสงค์ (GOALS)

เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรมีรายได้ในระดับที่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ มีความพึงพอใจและภาคภูมิใจในอาชีพ

กลยุทธ์การวิจัย (Policy guiding)

1. ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
2. ส่งเสริมการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาของเกษตรกร
3. ส่งเสริมการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับการบริหารจัดการที่เชื่อมโยงการผลิตกับการตลาดที่เหมาะสม (การผลิต การตลาด เครือข่าย)
4. ส่งเสริมการวิจัยที่สนับสนุนการสร้างนักวิจัยท้องถิ่นที่เป็นเกษตรกร

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เป้าประสงค์ : พัฒนาสมรรถนะ และยกระดับศักยภาพด้านการวิจัยของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

แนวทาง :

1. บริหารจัดการระบบการจัดการองค์ความรู้ของกรมส่งเสริมการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ
2. เสริมความรู้ และสร้างทัศนคติที่ดีในการทำงานวิจัยให้กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
3. พัฒนาทักษะของเจ้าหน้าที่ให้เป็นนักวิจัยที่มีประสิทธิภาพ สามารถเป็นพี่เลี้ยงให้กับเกษตรกรได้

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาของเกษตรกร

เป้าประสงค์ :

1. ถอดบทเรียนภูมิปัญญา และองค์ความรู้ทางการเกษตรที่สำคัญจากประสบการณ์ของเกษตรกร

2. การวิจัยเพื่อพัฒนาเกษตรกรให้สามารถใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม

แนวทาง :

1. ศึกษาความรู้เดิม (ภูมิปัญญาทางการเกษตร) ของเกษตรกรเพื่อถอดบทเรียน และต่อยอดภูมิปัญญาโดยใช้ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสม

2. ประสานงานหน่วยงานวิชาการ เพื่อขยายผลงานวิจัย และเทคโนโลยีเพื่อช่วยให้เกษตรกรสามารถทำการผลิตและบริหารจัดการได้อย่างมืออาชีพ

3. ส่งเสริมให้เกษตรกรศึกษาเทคโนโลยี และนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยปรับ/พัฒนากระบวนงานวิจัยที่สอดคล้องกับบริบทและภูมิสังคมของเกษตรกร

4. ส่งเสริมการวิจัยในงานส่งเสริมการเกษตร เพื่อพัฒนาและประยุกต์เทคโนโลยีที่เกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติในไร่นาได้

5. ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นช่องทางส่งต่อองค์ความรู้ ผลงานวิจัยสู่เกษตรกร

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับการบริหารจัดการการผลิตที่มีประสิทธิภาพและเชื่อมโยงกับตลาดที่เหมาะสม (การผลิต การตลาด เครือข่าย)

เป้าประสงค์ :

1. การวิจัยเพื่อสร้างเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการทางการเกษตร
2. การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการการผลิตและการตลาด
3. การวิจัยเพื่อพัฒนาตลาดที่เหมาะสมกับการผลิตของเกษตรกร

แนวทาง :

1. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้ Smart Farmer ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ เป็นผู้ประกอบการหรือนักธุรกิจท้องถิ่น

2. พัฒนางานวิจัยที่ให้เกษตรกรมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการผลิต สามารถผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่ม ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

3. ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาตลาดรูปแบบต่าง ๆ เช่น ตลาดในชุมชน ระบบการค้าออนไลน์ ตลอดจนพัฒนาระบบการเชื่อมโยงข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อใช้ในการวางแผนการตลาด

4. สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่วิจัยงานที่แก้ไขปัญหาเกษตรกร และสอดคล้องกับนโยบาย

5. สร้างคลังความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่ครอบคลุมตลอดห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตร

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมการวิจัยที่สนับสนุนการสร้างนักวิจัยท้องถิ่นที่เป็นเกษตรกร (Community Based Research)

เป้าประสงค์ :

สร้างเกษตรกรต้นแบบให้เป็นนักวิจัยท้องถิ่น

แนวทาง :

1. เสริมความรู้ และสร้างทัศนคติที่ดีในการวิจัยท้องถิ่นให้กับเกษตรกรต้นแบบ

2. พัฒนาทักษะการวิจัย และยกระดับสมรรถนะเกษตรกรต้นแบบให้เป็นนักวิจัยท้องถิ่น

ภาคผนวก

ก.การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
เกษตรกรทั่วไป	**เกษตรกรทั่วไป**
คุณลักษณะ (Attribute) 1. มีน้ำใจ โอบอ้อมอารี 2. ขยันและซื่อสัตย์ 3. มีความอดทนสูง 4. รักอาชีพเกษตรกร **ความรู้ในภูมิปัญญาและประสบการณ์จากการปฏิบัติ** 1. มีองค์ความรู้การปลูกพืชที่เป็นภูมิปัญญา/ปราชญ์ชาวบ้าน 2. เกษตรกรมีประสบการณ์การทำการเกษตรดีมาก 3. มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง 4. มีประสบการณ์ ความชำนาญในการทำการเกษตรสูง **เครือข่าย** 1. ชอบรวมกลุ่ม เครือข่ายด้านเกษตร 2. มีเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่	**ความสามารถทางการผลิต** 1. เกษตรกรอยู่ในวัยที่สูงอายุ และทำงานในความเคยชินแบบเดิม ๆ 2. การใช้ความรู้และเทคโนโลยีอยู่ในพื้นที่ที่จำกัด ไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยีใหม่ยังต้องพึ่งพาด้านวิชาการจากเจ้าหน้าที่ไม่รู้ช่องทางข้อมูลความรู้ 3. มีข้อจำกัดในปัจจัยการผลิต ที่ดินทำกินมีขนาดเล็ก เข้าไม่ถึงปัจจัยการผลิตเท่าที่ควร ทั้งเงินทุนและการลงทุน 4. ไม่มีการวิเคราะห์ต้นทุนและค่าใช้จ่าย 5. คุณภาพและมาตรฐานการผลิตยังไม่ดีพอ 6. เกษตรกรยังเผชิญกับพิษภัยจากการใช้สารเคมี 7. ยังไม่มีการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง เกษตรกรไม่ได้มองเป้าหมายสุดท้ายของงานวิจัย

ก.การวิเคราะสภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
เกษตรกรทั่วไป **การยอมรับเทคโนโลยี** 1. พร้อมต่อการเรียนรู้ ใช้โอกาสเข้าถึงเทคโนโลยี 2. ยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ถ้าเห็นตัวอย่างหรือผลงาน 3. สามารถปรับกระบวนการผลิต สามารถพัฒนาหากยอมรับเทคโนโลยี 4. เกษตรกรบางส่วนเชื่อผู้นำ เชื่อเจ้าหน้าที่ ให้ความร่วมมือในด้านการเกษตรกับเจ้าหน้าที่ **การยอมรับของเกษตรกร** 1. เกษตรกรหัวก้าวหน้าบางส่วนยอมรับเทคโนโลยี 2. เกษตรกรเชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่ **เกษตรกรรุ่นใหม่** 1. กล้าคิด กล้าทำ มีความคิดดี ๆ และใช้เทคโนโลยีในการทำการเกษตร 2. สามารถประยุกต์ใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่มาสร้างเป็นเทคโนโลยีใช้เองได้	**เกษตรกรทั่วไป** **ความรู้ทางการตลาด** 1. เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาสินค้าได้เอง สินค้าเกษตรมีราคาตกต่ำ ขายขาดทุนส่งผลต่อรายได้ 2. ผลผลิตเกินความต้องการ สินค้าล้นตลาด 3. เกษตรกรหาตลาดขายสินค้าไม่ได้ ไม่มีตลาดรองรับ มีการเปลี่ยนแปลงของตลาดและความไม่แน่นอนของตลาด 4. ขาดความรู้และความเข้าใจในการตลาด ไม่ได้ใช้การตลาดนำการผลิต ทำให้สินค้าขายไม่ได้ราคา ไม่ทราบแหล่งจำหน่ายผลผลิตการเกษตรที่ดีที่สุด 5. ขาดความรู้ในการบริหารจัดการผลผลิตที่เชื่อมโยงกับการตลาด ตกลงเรื่องผลประโยชน์ร่วมกันไม่ได้ ขาดการประชาสัมพันธ์สินค้า

ก.การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
การทำงานของเจ้าหน้าที่ **ผลงานวิจัย** 1. มีงานวิจัยหลายเรื่องที่ประสบความสำเร็จเป็นงานวิจัยที่เกิดจากการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน เช่น การปลูกผักในสวนยาง 2. มีการวิจัยที่ชุมชนมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมวางแนวทาง ร่วมดำเนินการ สามารถเป็นตัวอย่างได้ 3. มีผลงานวิจัยที่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร ซึ่งทำให้การส่งเสริมเกิดความสำเร็จ (ตอบโจทย์แก้ปัญหาให้เกษตรกรได้) เช่น ความสำเร็จในการลดต้นทุน (ข้าวโพด) ศูนย์ฯ ผึ้งพัฒนาเทคโนโลยีการเลี้ยงผึ้งนางพญาส่งเสริมเกษตรกรได้ **คุณลักษณะของเจ้าหน้าที่** 1. ความตั้งใจของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ทำให้เกิดต้นแบบ มีแปลงเรียนรู้ เกษตรกรสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้จริง 2. มีความรู้ทางเทคโนโลยี และสามารถถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่เกษตรกร	**การทำงานของเจ้าหน้าที่** **การปฏิบัติงานในชุมชน** 1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการผลิตแต่ไม่ได้หาตลาดให้ 2. การทำงานไม่ตอบโจทย์ของเกษตรกร ทำให้ขาดการยอมรับเทคโนโลยี 3. ขาดความเชื่อถือจากเกษตรกร ขาดการเข้าหาเกษตรกรขาดความเข้าใจในการทำงาน 4. เจ้าหน้าที่รุ่นใหม่ขาดการลงพื้นที่พบปะเกษตรกรในชุมชน ขาดการสร้างความสัมพันธ์ 5. ขาดความรู้ความเข้าใจในบริบทพื้นที่ การแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ ทักษะการปฏิบัติงาน และการเข้าถึงเกษตรกร การศึกษาโครงการให้ชัดเจนทำให้เกิดข้อผิดพลาด ขาดการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมด้านอื่น ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนการทำงาน 6. บางเรื่องมีความรู้ความเข้าใจน้อยกว่าเกษตรกร 7. ขาดประสบการณ์ในการจัดเวทีชุมชน

ก.การวิเคราะสภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
การทำงานของเจ้าหน้าที่	**การทำงานของเจ้าหน้าที่**
ความรู้ความเข้าใจ	**ช่องว่างของเจ้าหน้าที่และเกษตรกร**
1. เจ้าหน้าที่รุ่นใหม่มีความรู้และนำเทคโนโลยีมาใช้สนับสนุนการทำงาน 2. สามารถค้นคว้าหาความรู้ได้หลากหลายช่องทาง 3. เจ้าหน้าที่มีความรู้หลากหลายด้าน 4. มีประสบการณ์จากการปฏิบัติและถ่ายทอดความรู้ได้ดี	1. เจ้าหน้าที่ย้ายบ่อย ขาดการส่งเสริมที่ต่อเนื่องและชำนาญ 2. ประสบการณ์การทำงานของเจ้าหน้าที่บรรจุใหม่ไม่เพียงพอในการให้ข้อมูลคำแนะนำแก่เกษตรกร 3. การติดต่อราชการหลายขั้นตอนไม่ทันต่อสถานการณ์
ทัศนคติ	**ความเชื่อมโยงของผู้ร่วมงาน**
1. มีความพร้อมในการลงพื้นที่ทำงานร่วมกับเกษตรกร 2. รักเกษตรกร มีความภูมิใจที่ทำให้เกษตรกรมีรายได้ 3. เจ้าหน้าที่รุ่นใหม่มีไฟ และพลังในการทำงาน มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมาย 4. มีความตั้งใจที่จะใช้ประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่	1. ขาดความเชื่อมโยงระหว่างรุ่น 2. เจ้าหน้าที่รุ่นใหม่ขาดความรู้และประสบการณ์ 3. เจ้าหน้าที่รุ่นใหม่ไม่มีผู้สอนงาน เรียนรู้ด้วยตนเอง 4. เจ้าหน้าที่เกษียณอายุราชการจำนวนมาก

ก.การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
การทำงานของเจ้าหน้าที่ **ความสัมพันธ์** 1. มีความใกล้ชิดกับเกษตรกร ได้รับการยอมรับจากเกษตรกร 2. มีเครือข่ายเกษตรกรทำงานในพื้นที่ อกม. เจ้าหน้าที่มี Connection 3. สามารถประสานงานกับหน่วยงานอื่นได้อย่างรวดเร็ว 4. เป็นผู้ประสานงานในพื้นที่ที่ดี มีทักษะการประสานงานดี 5. ในการส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างหน่วยงานกับเกษตรกร 6. กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนร่วมออกแบบตลาดของชุมชน	**การทำงานของเจ้าหน้าที่** **ภารกิจขององค์กร** 1. เจ้าหน้าที่ไม่ทราบเป้าหมายงาน 2. มีภารกิจตามนโยบายมากไม่มีเวลาทำงานวิจัย ต้องทำงานตามคำสั่งการ งานเร่งด่วนมาก ขาดการลำดับความสำคัญของงาน 3. ภารกิจงานของเจ้าหน้าที่มีมาก เช่น การขึ้นทะเบียน การรับเรื่องร้องเรียน 4. ทำงานมากแต่ไม่ได้รวบรวมเป็นผลงาน 5. ไม่มีความอดทนในการทำงาน 6. ขาดความเชี่ยวชาญ ชำนาญการ ความรู้ความเข้าใจเดิมไม่ตรงกับสายงาน 7. ขาดความรู้ในการทำการวิจัย ทักษะการค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การออกแบบงานวิจัย และทักษะการเขียนงานวิจัย 8. ขาดช่องทางการเผยแพร่งานวิจัยให้เจ้าหน้าที่ทราบ

ก.การวิเคราะสภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

โอกาส	อุปสรรค
1. การสนับสนุน Smart and small Industry 2. มีตลาดแนวใหม่ ที่เป็นตลาดที่เหมาะสมกับสภาพการผลิต 3. มีสถาบันการศึกษาที่สามารถใช้บทบาทในการบริการทางวิชาการสนับสนุนการทำงานขององค์กรเกษตรกร 4. มีหน่วยงานภาคีที่มีบทบาทในการสนับสนุนชุมชน เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม 5. มีหน่วยงานเอกชนที่พร้อมสนับสนุน CSR และสินค้าชุมชน 6. ภาครัฐมีนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม (Bioeconomy, Circular Economy, Green economy: BCG)	1. ภัยธรรมชาติ และสภาพดินฟ้าอากาศแปรปรวนส่งผลต่อการผลิต 2. สภาวการณ์ทางการตลาดที่เปลี่ยนแปลง 3. สถานการณ์โรคระบาดที่ทำให้การผลิต การตลาด และวิถีชีวิตของผู้คนเปลี่ยนไป

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

1. นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง	อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
2. นายขจร เราประสริฐ	รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
3. นางปาลลิน พวงมี	ผู้อำนวยการกองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร
4. รศ.ดร.วรรณดี สุทธินรากร	อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ดำเนินการ

1. นางสาวปริญญารัตน์ ภูศิริ	ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยด้านส่งเสริมการเกษตร
2. นางสาวปฤษณา ดิษาภิรมย์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ
3. นายธีรภัทร์ คุ้มครอง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
4. นางสาววิไลพร ชวศรี	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
5. นางสาวเชาวพรรณ อัครวิสิทธิ์กุล	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

ข้อมูลเพิ่มเติม

กลุ่มวิจัยด้านส่งเสริมการเกษตร

กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร

โทร. 0 2940 6061

E – mail : redevdoae@gmail.com

Facebook : กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร

“

การวิจัยเป็นทางในการสร้างความรู้ให้ประจักษ์
ทำความจริงที่คลุมเครือให้กระจ่างชัด
แม้ว่าการวิจัยในสังคมไทยไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่การวิจัยยังถูกมองว่า
เป็นเรื่องของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย
ทั้ง ๆ ที่ความจริงที่คลุมเครือเกิดขึ้นในทุก ๆ พื้นที่ของสังคม
การแสวงหาความรู้จากความจริงจึงเป็นหน้าที่ของทุก ๆ คน
ในการค้นหาความรู้เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจสร้างสิ่งที่ดีกว่าให้กับสังคม
ทั้งในระดับเล็ก ๆ จนถึงระดับกว้างออกไป

”

รศ.ดร.วรรณดี สุทธินรากร